

"İŞ, GÜÇ" ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ VE İNSAN KAYNAKLARI DERGİSİ

"IS, GUC" INDUSTRIAL RELATIONS AND HUMAN RESOURCES JOURNAL

2019 Cilt/Vol: 21/Num:4 Sayfa/Page: 131-145

Editörler Kurulu / Executive Editorial Group

Aşkın Keser (Uludağ University)
K. Ahmet Sevimli (Uludağ University)
Şenol Baştürk (Uludağ University)

Editör / Editor in Chief

Şenol Baştürk (Uludağ University)

Yardımcı Editör / Managing Editor

Ulviye Tüfekçi Yaman

Yayın Kurulu / Editorial Board

Doç. Dr. Erdem Cam (Ankara University)
Doç. Dr. Zerrin Fırat (Uludağ University)
Prof. Dr. Aşkın Keser (Uludağ University)
Prof. Dr. Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Sevimli (Uludağ University)
Prof. Dr. Abdulkadir Şenkal (İstanbul Ayvansaray University)
Doç. Dr. Gözde Yılmaz (Marmara University)
Dr. Öğr. Üyesi Memet Zencirkıran (Uludağ University)
Assoc. Prof. Dr. Glenn Dawes (James Cook University-Avustralya)

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

Prof. Dr. Ronald Burke (York University-Kanada)
Prof. Dr. Jan Dul (Erasmus University-Hollanda)
Prof. Dr. Alev Efendioğlu (University of San Francisco-ABD)
Prof. Dr. Adrian Furnham (University College London-İngiltere)
Prof. Dr. Alan Geare (University of Otago- Yeni Zelanda)
Prof. Dr. Ricky Griffin (TAMU-Texas A&M University-ABD)
Assoc. Prof. Dr. Diana Lipinskiene (Kaunos University-Litvanya)
Prof. Dr. George Manning (Northern Kentucky University-ABD)
Prof. Dr. William (L.) Murray (University of San Francisco-ABD)
Prof. Dr. Mustafa Özbilgin (Brunel University-UK)
Assoc. Prof. Owen Stanley (James Cook University-Avustralya)
Prof. Dr. Işık Urla Zeytinoglu (McMaster University-Kanada)

Ulusal Danışma Kurulu / National Advisory Board

Prof. Dr. Yusuf Alper (Uludağ University)
Prof. Dr. Veysel Bozkurt (İstanbul University)
Prof. Dr. Toker Dereli (Işık University)
Prof. Dr. Nihat Erdoğan (İstanbul Şehir University)
Prof. Dr. Ahmet Makal (Ankara University)
Prof. Dr. Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)
Prof. Dr. Nadir Suğur (Anadolu University)
Prof. Dr. Nursel Telman (Maltepe University)
Prof. Dr. Cavide Uyargil (İstanbul University)
Prof. Dr. Engin Yıldırım (Anayasa Mahkemesi)
Prof. Dr. Arzu Wasti (Sabancı University)

İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, yılda dört kez yayınlanan hakemli, bilimsel elektronik dergidir. Çalışma hayatına ilişkin makalelere yer verilen derginin temel amacı, belirlenen alanda akademik gelişime ve paylaşma katkıda bulunmaktadır. "İş, Güç," Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, "Türkçe" ve "İngilizce" olarak iki dilde makale yayınlanmaktadır.

"Is, Güc" The Journal of Industrial Relations and Human Resources is peer-reviewed, quarterly and electronic open sources journal. "Is, Güc" covers all aspects of working life and aims sharing new developments in industrial relations and human resources also adding values on related disciplines. "Is, Güc" The Journal of Industrial Relations and Human Resources is published Turkish or English language.

TARANDIĞIMIZ INDEXLER

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir.
Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.
The published contents in the articles cannot be used without being cited

“İş, Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi - © 2000-2019

“Is, Guc” The Journal of Industrial Relations and Human Resources - © 2000-2019

İÇİNDEKİLER

Yıl: 2019 / Cilt: 21 Sayı: 4

SIRA	MAKALE BAŞLIĞI	SAYFA NUMARALARI
1	Dr. Öğr. Üyesi Ali KUZU, Dr. Öğr. Üyesi Güner ÇÖL “Sivil Toplum Kuruluşlarının Performans Ölçüm Aracı Olarak Hizmet Kalitesinin Değerlendirilmesi”	5
2	Doç. Dr. Serkan KILIÇ, Mine SATI “Genç Tüketicilerin Lüks Giyim Marka Tercihleri ve Satın Alma Niyetleri”	21
3	Dr. Sinan ACAR, Prof. Dr. Nadir SUĞUR “Sağlıkta Dönüşüm Programının Kamu İstihdam Süreçlerine Etkileri Üzerine Bir Alan Araştırması”	51
4	Dr. Öğr. Üyesi Ramazan KAYABAŞI “Çalışanların Yan Dal Mesleklerden Kaynaklı Risklere Maruziyet Analizi”	75
5	Arş. Gör. Sera YILDIRIM “Üniversite Çalışanlarında İş-Aile Çatışması: İşkoliklik ve Tükenmişlik Faktörlerinin Açıklayıcı Rolü”	95
6	Dr. Öğr. Esin Cumhuri YALÇIN, vd. “Türkiye’de Bölgelere Göre Cinsiyete Dayalı Ücret Ayrımcılığı”	119
7	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Kuzu, Dr. Öğr. Üyesi Şule Ergöl “Üniversite Öğrencilerinin İş Yaşamına İlişkin Kaygı Düzeyleri Ve Etkileyen Faktörler”	135

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN İŞ YAŞAMINA İLİŞKİN KAYGI DÜZEYLERİ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER¹

ANXIETY LEVELS OF FINAL YEAR UNDERGRADUATE STUDENTS CONCERNING WORKING LIFE AND THE AFFECTING FACTORS

Ayşe KUZU²

Şule ERGÖL³

ÖZET

GİRİŞ: Üniversite eğitiminin en önemli fonksiyonlarından biri gençlere bir meslek ve iş kazandırmaktır. Çalışma yaşamının kazanımlardan yoksun olmak ya da yoksun olma endişesi bireylerin ruh sağlığını önemli ölçüde etkilemektedir.

AMAÇ: Bu çalışma üniversite son sınıf öğrencilerinin iş yaşamına ilişkin kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM: Tanımlayıcı olarak planlanan çalışmanın evrenini Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Farabi Kampüsü'nde eğitim veren fakültelerin 4. sınıfında öğrenim gören 1143 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem sayısı % 80 güç ve 0,05 anlamlılık düzeyi için GPower3.0.10 programı kullanılarak hesaplanmış ve 506 olarak bulunmuştur. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu; Spielberger ve arkadaşları (1970) tarafından geliştirilen Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmıştır.

BULGULAR: Çalışmaya katılan öğrencilerin % 56,1'i kadın, % 81,2'si 20-24 yaşındadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin durumluk kaygı ölçeği puan ortalamaları $\bar{x}=46,88\pm6,01$ ve sürekli kaygı puan ortalamaları $\bar{x}=46,23\pm7,32$ 'dir. Öğrencilerin gelir durumu ile durumluk kaygı ve eğitim gördüğü bölüm ile sürekli kaygı puanları arasında anlamlı fark bulunurken ($p<0,05$); diğer sosyodemografik özellikler ve işsizliğe ilişkin düşünceler ile kaygı puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

SONUÇ: Bu çalışmanın sonuçları üniversite son sınıf öğrencilerinin orta düzeyde kaygı yaşadığını göstermektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Üniversite, öğrenci, işsizlik, kaygı

1 Bu çalışma 02-05 Mayıs 2018 "1. Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yaşam Kongresi'n de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

2 Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü e-posta: aysekuzu@gmail.com

3 Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü e-posta: slrgl@yahoo.com

ABSTRACT

INTRODUCTION: One of the most important functions of university education is to provide the youth with occupation and job. Being deprived or having an anxiety of being deprived of the acquisitions of working life significantly affects the mental health of individuals.

PURPOSE: This study was implemented for the purpose of determining the anxiety levels of final year undergraduate students concerning working life.

METHOD: Target population of the study which was planned as a descriptive study consisted of 1143 senior students receiving education at faculties that provide education in Zonguldak Bulent Ecevit University Farabi Campus. Sample number was calculated using the GPower 3.0.10 software for 80% power and 0,05 significance level and found to be 506. Data were collected using Personal Information Form and State-Trait Anxiety Inventory which was developed by Spielberger et al. (1970).

FINDINGS: Among the students who participated in the study; 56.1% were female and 81.2% were in the age range of 20-24 years. The students' score average of State Anxiety Inventory was $\bar{x} = 46.88 \pm 6.01$ and score average of Trait Anxiety Inventory was $\bar{x} = 46.23 \pm 7.32$. It was determined that there was a significant difference between the students' income status and score averages of state anxiety, department and trait anxiety ($p < 0.05$), whereas there was no significant difference between other sociodemographic characteristics and score averages of thoughts about unemployment and anxiety ($p > 0.05$).

CONCLUSION: The results of this study show that final year undergraduate students experience a moderate level of anxiety.

KEY WORDS: University, student, unemployment, anxiety

GİRİŞ

Dünya'da ve Türkiye'de ekonomik ve sosyal sorunların başında işsizlik gelmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün Dünyada İstihdam ve Sosyal Görünüm- Eğilimler 2019 raporuna göre, işsizlik oranları tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de artmakta, bu olumsuz durumdan en çok gençler etkilenmektedir. Bu rapora göre istihdama katılımında en dezavantajlı grup gençlerdir ve her beş gençten birinin ne istihdamda ne de eğitimde olmasının endişe verici olduğu belirtilmektedir (ILO, 2019). Genç işsizliği açısından Türkiye'deki durum incelendiğinde ülkemiz için de önemli bir problem olduğu görülmektedir. Nitekim Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2019 Ağustos ayı verilerine işsizlik oranı 2,9 puanlık artışla %14, genç işsizlik oranlarının 6,6 puan artışla % 27,4; ne istihdamda ne eğitimde olan gençlerin oranının ise 1,5 puan artışla % 30,1 olduğunu göstermektedir (TÜİK, 2019).

Türkiye'de de dünya ülkeleri ile uyumlu olarak genç nüfusun eğitim düzeyi yükselmekte, bununla birlikte işsizlik oranları artmaktadır (Tunçsiper vd., 2012). Ülkemizde Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) 2017-2018 yılı verilerine göre üniversite düzeyinde öğrenim gören öğrenci sayısı toplam 7 560 371 iken; 2018-2019 verilerine göre 180 131 artışla 7 740 502 olmuştur (YÖK, 2019). Gençlerin yükseköğrenime olan artan talebine rağmen TÜİK 2016 verileri, üniversitede önlisans eğitimi alan genç bireylerin %16,8'sinin; lisans düzeyinde eğitim alanların ise %13,3'ünün işsiz olduğunu göstermektedir (TÜİK, 2016).

Üniversite eğitiminin fonksiyonlarından biri de gençlerin çalışma yaşamına katılımına ve ülkenin ihtiyacı olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine katkı sağlamaktır (Erdem, 2013). Gençlerin üniversite eğitiminden beklentileri ise istihdam edilebilirliği artırması, statü ve prestij sağlaması ve yüksek gelirli işlerde çalışma imkanı vermesi yönündedir (Erikli ve Bayat, 2019). Oysa ülkemizde istihdamın önemli bir bölümü hizmet sektöründe, eğitim düzeyi düşük işgücünden oluşmakta ve eğitim düzeyi arttıkça işsizlik oranı artmaktadır (TÜİK, 2019; Güney, 2009). Üniversite eğitimi gerçekçi olmayacak şekilde yüksek istihdam umutları yaratmakta ancak ülkelerin ekonomik koşulları nedeniyle yeterli istihdam yaratılamamakta ve bu durum eğitimi ve genç işsizler sorununu ortaya çıkarmaktadır (Murat ve Şahin, 2011).

Eğitilmiş genç işsizlik, dünyanın birçok ülkesinde toplumların en dinamik, hassas ve önemli grubu sayılan gençleri ekonomik, sosyal ve psikolojik yönden tehdit etmektedir (Nemçek vd., 2015; Yazar

Aslan, 2015; Refrigeri ve Aleandri, 2013; Omoniyi ve Osakinle, 2011; İsmail, 2011). Gençlerin iş yaşamında olması, ülke ekonomisinin gelişmesi, toplumsal huzur ve refahın sağlanmasının yanında, gençlerin ve toplumun ruh sağlığının korunması açısından da önemlidir. Çünkü çalışma yaşamı birey için yalnız gelir getiren bir uğraş değil aynı zamanda kimlik ve statü sağlayan, sosyal ilişkileri geliştiren, ekonomik, sosyal ve psikolojik gereksinimleri karşılayan aktivitelerinden biridir (Kapız, 2001; Keser, 2009).

Özellikle genç işsizlik oranlarında büyük artışa rağmen, üniversitelerin ve mezun sayılarının artması gençlerin işe girebilme konusunda çok sayıda kişiyle rekabet halinde olmasına ve geleceğe yönelik planlamalarında belirsizliğe neden olmaktadır (Taşgın, 2017; Şahin Kutlu ve vd., 2019). Bir işe sahip olmanın ya da çalışma yaşamında olmanın getirdiği kazanımlardan yoksun olmak ya da yoksun olma kaygısı bireylerin ruh sağlığını önemli ölçüde etkilemektedir. İşsizliğin psikososyal etkileri ile ilgili yapılan çalışmalar işsizliğin stres, sosyal izolasyon, iştah kaybı, uyku sorunları, cinsel isteksizlik, benlik saygısında azalma, çaresizlik, alkol / madde kullanma; boşanma (Karakuş 2018); intihar (Lundin vd, 2010), kaygı, depresyon, somatik hastalıklar, psikolojik sıkıntı, öfke ve umutsuzluğa (Karakuş, 2018; Kanyılmaz Polat ve Bacak, 2018; Akıncı, 2016; Bato Çizel vd., 2011) sebep olduğunu göstermektedir.

İşsizliğin sebep olduğu psikolojik sorunlardan biri olan kaygı, gerçek ya da algılanan tehdite bağlı hissedilen endişe, tedirginlik, belirsizlik ya da korku ile karakterize bir duygu; yaygın, hoş olmayan, belirsiz bir olumsuzluk önsezisi olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2016). Yaşam boyunca herkes tarafından değişik seviyelerde yaşanabilen kaygı, hafif düzeyde bireyi motive eden, uyanıklık farkındalık kazandıran, problem çözme yeteneğini artıran olumlu bir durumken; artan seviyelerdeki kaygı düzeyi bireyi engelleyici özellikler taşır ve ruhsal sorunlara neden olabilir. Orta düzeydeki kaygı konsantrasyon kaybı, engellenme, çarpıntı gibi belirtilerin yaşanmasına; yüksek düzeydeki kaygı ise algısal ve bilişsel düzeyde çarpıtmalar, kontrolünü kaybetme korkusu, boğulma hissi, ölüm korkusu, kişilik bütünlüğünün bozulması hissi gibi önemli sorunlara sebep olmaktadır (Yılmaz, 2016; Engin, 2014).

Toplum ruh sağlığı çalışmalarının temel amaçlarından biri risk faktörlerinin belirlenmesi ve hastalıklar ortaya çıkmadan koruyucu önlemlerin alınmasıdır. İşsizlik ve sonucunda ortaya çıkacak ruhsal sorunlar yönünden risk altında olan üniversite öğrencilerinin yaşadığı kaygı düzeylerinin ve riskli grupların belirlenmesinin, öğrenciler henüz mezun olmadan çözüme yönelik çalışmaların yapılmasının genç nüfusun ruh sağlığının korunması çalışmalarına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma üniversite son sınıf öğrencilerinin gelecek ve iş yaşamına ilişkin kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Üniversite son sınıf öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri ile sosyodemografik değişkenler arasında fark var mıdır?
2. Üniversite son sınıf öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri ile eğitim ve işsizlik yaşantısına ilişkin düşünceleri arasında fark var mıdır?

2. YÖNTEM:

Bu çalışma tanımlayıcı bir çalışmadır. Tanımlayıcı çalışmalar, sağlıkla ilgili olguların varlığı ve dağılımını incelemek amacıyla kullanılır. Toplumun tanımlanabilmesi için belli başlı toplumsal ve bireysel özelliklerin doğru, gerçekçi ve işlenebilir bir biçimde ortaya çıkaran, sağlık sorunlarının birey, yer, zamanla ilişkilerinin incelendiği epidemiyolojik çalışmalardır. İncelenen konunun niteliği ve araştırmanın içeriğine göre özellikler seçilir ve gerek görülen ayrıntılarla değerlendirilir, böylece sağlık konularının amaca uygun olarak tanımlanması sağlanmaya çalışılır (Aksakoğlu, 2006).

Bu çalışmanın evrenini Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Farabi Kampüsü'nde eğitim veren fakültelerin 4. sınıfında öğrenim gören 1143 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem sayısı % 80 güç ve 0.05 anlamlılık düzeyi için GPower 3.0.10 programı kullanılarak hesaplanmış ve 506 olarak bulunmuştur. Örneklemen evreni temsil yeteneğini artırmak amacı ile orantılı tabakalı rastgele örnekleme yöntemi kullanılmış ve her fakülteden çalışmaya dahil edilecek öğrenci sayısı belirlenmiştir. Araştırmanın verileri Mart-Mayıs 2017 tarihleri arasında toplanmıştır.

2.1. Veri toplama araçları:

Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu; Spielberger ve arkadaşları (1970) tarafından geliştirilen Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmıştır.

2.1.1. Kişisel Bilgi Formu:

Araştırmacılar tarafından hazırlanan, öğrencilerin sosyo-demografik, eğitim ve geleceğe ilişkin düşüncelerini sorgulayan 20 maddelik bir formdur.

2.1.2. Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri (State-Trait Anxiety Inventory):

Durumluk ve sürekli kaygı seviyelerini ayrı ayrı saptamak amacıyla Spielberger ve arkadaşları (1970) tarafından geliştirilmiş ve Öner ve Lecompte (1985) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Durumluk Kaygı Envanteri, bireyin belirli bir anda kendini nasıl hissettiğini; Sürekli Kaygı Envanteri ise bireyin bulunduğu durumlar ve koşullardan bağımsız olarak, genellikle kendini nasıl hissettiğini belirler. Her iki ölçek de 20 maddeden oluşan 1 ile 4 arasında değerlendirilen likert tipi ölçeklerdir ve tersine döndürülmüş ifadeler bulunmaktadır. Ölçeklerden alınabilecek toplam puan 20 ile 80 puan arasında değişmektedir. Puanın yüksek olması kaygı düzeyinin yüksekliğini, puanın düşük olması ise kaygı düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Ölçeklerin Türkçe uyarlamasında iç tutarlık katsayıları Durumluk Kaygı Envanteri için 0,94-0,96 arasında, Sürekli Kaygı Envanteri için 0,83-0,87 arasında değişmektedir (Öner, 2006). Bu çalışmada ölçeklerin iç tutarlık katsayısı Durumluk Kaygı Envanteri için 0,88; Sürekli Kaygı Envanteri için 0,78 bulunmuştur. Bu değerler ölçeklerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

2.2. Verilerin Analizi:

Veriler Statistical Package for the Social Sciences, 22.0 (SPSS, Inc., Chicago, IL, USA), programı kullanılarak analiz edilmiştir. Değişkenlerin normal dağılıma uygunlukları Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlenmiştir. Tanımlayıcı istatistikler, ortalama±standart sapma, sayı ve yüzde ile gösterilmiştir. İki grubun karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi; üç ve daha fazla grupta Kruskal-Wallis varyans analizi ve gruplar arasındaki farkın belirlenmesinde Bonferroni düzeltilmeli Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar % 95 güven aralığında değerlendirilmiş ve $p < 0.05$ anlamlı kabul edilmiştir.

2.3. Etik Boyut:

Çalışmanın yapılabilmesi için gerekli izinler Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul'undan ve Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Rektörlüğü'nden alınmıştır. Çalışmanın amacı anlatıldıktan sonra katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alınmış ve çalışmaya katılmayı kabul eden üniversite öğrencileri çalışmaya dahil edilmiştir.

3. BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin % 35,4'ü İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF); % 32,2'si Mühendislik Fakültesi; % 15,4'ü Fen Edebiyat Fakültesi (FEF); %11,5'i İlahiyat Fakültesi; % 5,6'sı Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO) öğrencisi ve % 56,1'i kadın, % 43,9'u erkek, % 81,2'si 20-24 yaşındadır. Öğrencilerin % 72,1'si eğitim aldığı bölümünden memnun olduğunu; % 71,9'u mezun olduğu alanda iş bulabileceğini; % 35,6'sı işsizlik kaygısı yaşadığını; % 85,2'si iş bulma konusunda ailesine karşı sorumlu hissettiğini ve % 41,9'u işsizliğin utanılacak bir durum olduğunu düşünmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin durumluk kaygı ölçeği puan ortalaması 46,88±6,01; sürekli kaygı puan ortalamaları 46,23±7,32'dir.

Tablo 1: Üniversite öğrencilerinin bazı sosyodemografik özelliklerine göre durumluk ve sürekli kaygı ölçeği puanları

Özellikler (n)	Sürekli Kaygı	İstatistik	Durumluk Kaygı	İstatistik
	$\bar{x} \pm SS$		$\bar{x} \pm SS$	
Yaş				
20-24 yaş (411)	46,14±7,55	U=18453,5	47,03±5,96	U=17621,5
25 ve üzeri yaş(95)	46,63±6,22	p=0,405	46,24±6,23	p=0,138
Cinsiyet				
Kadın (284)	46,02±7,36	U=29990,0	46,82±6,00	U=31261,0
Erkek (222)	46,50±7,27	p=0,347	46,96±6,03	p=0,872
Fakülte ve Yüksekokullar				
İİBF(179)	47,00±7,80	KW=17,625 p<0,001	46,07±5,83	KW=7,004 p=0,136
Mühendislik (163)	46,56±6,74		47,77±6,33	
FEF (78)	46,51±7,21		46,91±5,99	
İlahiyat (58)	44,65±7,59		47,20±6,22	
GSF+BESYO(28)	41,96±5,43		46,10±4,18	
Farkı yaratan gruplar		1-5; 2-5; 3-5		
Gelir durumu				
Gelir giderden az (80)	45,86±7,78	KW=0,082	45,52±5,07	KW=7,596
Gelir gideri karşılıyor (347)	46,35±7,04	p= 0,960	47,31±6,01	p=0,022
Gelir giderden fazla (79)	46,11±8,10		46,36±6,71	
Farkı yaratan gruplar				1-2

Tablo 1'de üniversite öğrencilerinin bazı sosyodemografik özellikleri ile durumluk ve sürekli kaygı ölçek puanları karşılaştırılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaşı ve cinsiyeti ile kaygı puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Öğrencilerin eğitim aldıkları bölüm ile durumluk kaygı puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$); sürekli kaygı puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ve bu farkın GSF ve BESYO öğrencilerinin puan ortalamasının düşük olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir ($p<0,001$). Öğrencilerin gelir durumu ile sürekli kaygı puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$); durumluk kaygı puan ortalamaları arasında farkın anlamlı olduğu ve bu farkın geliri giderinden az olan öğrenciler ile geliri giderini karşılayan öğrencilerin puanları arasındaki farktan kaynaklandığı belirlenmiştir ($p=0,022$).

Üniversite öğrencilerinin eğitim ve işsizlik yaşantısına ilişkin düşünceleri ile durumluk ve sürekli kaygı ölçeği puanları karşılaştırılmıştır (Tablo 2). Üniversite öğrencilerinin eğitim yaşantısına ilişkin

bölümden memnun olma, eğitimin yeterliliği, mesleğin kişiliğine uygunluğu ile sürekli kaygı ve durumluk kaygı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Üniversite öğrencilerinin geleceğe ilişkin iş bulabilme düşüncesi, işsizlikten utanma, iş bulma konusunda aileye karşı sorumluluk hissetme ile sürekli ve durumluk kaygı ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$)

Tablo 2: Üniversite öğrencilerinin eğitim ve işsizlik yaşantısına ilişkin bazı düşünceleri ile durumluk ve sürekli kaygı ölçeği puanları

Özellikler (n)	Sürekli Kaygı	İstatistik	Durumluk Kaygı	İstatistik
	$\bar{x} \pm SS$		$\bar{x} \pm SS$	
Bölümden memnun olma				
Evet (365)	46,19±7,36	U= 25092,0	47,19±6,05	U=22941,5
Hayır (141)	46,34±7,23	p= 0,664	46,07±5,86	p=0,058
Eğitiminin yeterliliği				
Evet (162)	46,59±8,21	U=27108,50	47,06±6,22	U=27075,0
Hayır (344)	46,06±6,87	p=0,622	46,80±5,92	p=0,607
Mesleğin kişiliğine uygunluğu				
Hayır (113)				
Evet (392)	46,08±6,45	U= 21963,50	46,22±5,76	U=20487,5
	46,29±7,56	p=0,892	47,07±6,08	p=0,224
İş bulabilme düşüncesi				
Evet (364)	46,21±7,16	U=25572,0	47,03±5,96	U=24364,0
Hayır (142)	46,29±7,74	p=0,854	46,50±6,13	p=0,316
İşsizlikten utanma				
Evet (212)	46,11±6,68	U=30757,00	46,82±6,13	U=30879,5
Hayır (294)	46,32±7,75	p=0,802	46,92±5,94	p=0,861
Aileye karşı sorumluluk hissetme				
Evet (431)				
Hayır (75)	46,26±7,40	U=15838,0	46,78±7,40	U=14949,0
	46,057±6,90	p=0,925	46,057±6,90	p=0,389

4. TARTIŞMA

Çalışmaya katılan öğrencilerin durumluk kaygı ölçeği puan ortalaması 46,88±6,01; sürekli kaygı puan ortalamaları 46,23±7,32'dir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Üniversite öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı puanlarının kaygı düzeylerinin incelendiği diğer çalışmalarda (Tekin Tayfun ve Korkmaz (2016): 40,66±5,99 ve 47,81±5,97; Yazar (2015): 40,51±10,94 ve 43,16±8,88; Dursun ve Aytaç (2009): 41,67±10,60 ve 42,08±8,53; Şanlı Kula ve Saraç (2016) sürekli kaygı puan ortalaması: 43,41±8,73) bu çalışma ile paralel olarak üniversite son sınıf öğrencilerin orta düzeyde kaygı yaşadığını göstermektedir.

Üniversite son sınıf öğrencilerinin bazı sosyo-demografik özellikleri ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri incelenmiştir (Tablo 1). Öğrencilerin yaş, cinsiyet ve yaşadığı yer ile durumluk ve sürekli kaygı ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmemiştir ($p>0,05$). Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlara rastlanmaktadır. Bazı çalışmalarda kadın öğrencilerin hem durumluk hem de sürekli kaygı puanlarının (Yazar, 2015; Dursun ve Aytaç, 2009) ve işsizlik kaygısı puanlarının (Kıcı, 2010) erkek öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek olduğu bildirilirken; bazı çalışmalarda bu çalışma ile paralel olarak üniversite öğrencilerinin cinsiyeti ile işsizlik kaygısı puanları

arasında fark olmadığı (Balkaya, 2017; Tekin, 2015) bildirilmektedir. Bilindiği gibi toplumumuzda ve dünyada kaygı ile ilişkili sorunlar kadınlarda erkeklerden 2 kat daha fazla görülmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2016). Çalışmamızda üniversite öğrencilerinin orta düzeyde kaygı yaşadığı ancak cinsiyetler arasında fark olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar günümüzde işsizliğin değişen toplumsal beklentilerle birlikte hem kadın hem de erkek öğrencilerde kaygı yaratan bir problem olduğunu düşündürmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm ile durumluk kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken ($p>0,05$); sürekli kaygı puan ortalamaları arasında farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel analizlerde gruplar arasındaki bu farkın GSF ve BESYO öğrencilerinin puan ortalamasının düşük olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir ($p<0,001$). Bu konuda yapılan bir başka çalışmada ise üniversite öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler ile sürekli kaygı puanları arasında fark olduğu ve iletişim fakültesi öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu bildirilmektedir (Yazar Aslan, 2015). Balkaya (2017)'nin çalışmasında İİBF öğrencilerinin işsizlik kaygısının bölümler arasında farklılık gösterdiğini; en yüksek ortalamaya iktisat, işletme ve ekonometri bölümlerinin sahip olduğu belirtilmektedir. Benzer şekilde bir başka çalışmada sürekli kaygı puanı en yüksek olan fakültelerin İİBF ve FEF olduğu bildirilmektedir (Şanlı Kula ve Saraç, 2016), Tekin Tayfun ve Korkmaz (2016) çalışmasında ise işsizlik kaygısı açısından bölümler arasında fark olduğunu ve en yüksek ortalamaya İİBF ile FED fakültesi öğrencilerinin sahip olduğu belirtilmektedir. Tanzanya'da yapılan bir çalışma ise işletme bölümü mezunlarının iş bulma konusunda çektiği güçlüklerden bahsetmektedir (Ndalyi, 2016). Bu çalışmanın sonuçları incelendiğinde de İİBF öğrencilerinin kaygı puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. İİBF'lerin yüksek sayıda mezun vermesi ve mezunların ülkemizde en büyük işveren olan devlete bağlı kurumlarda çalışma olanağının sınırlı olmasının bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada GSF ve BESYO öğrencilerinin kaygı puanlarının diğer fakültelere göre düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç özel yetenek sınavları ile bu fakültele kabul edilen öğrencilerin bir işverene bağlı olmadan çalışabilme, mesleklerini devam ettirebilme olanaklarının diğer fakültele göre daha fazla olması ile açıklanabilir.

Öğrencilerin gelir durumu ile durumluk kaygı puan ortalamaları karşılaştırıldığında gruplar arasında anlamlı fark olduğu bu farkın geliri giderinden az olan öğrencilerin puan ortalamasının düşük olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir ($p=0,022$). Balkaya (2017) çalışmasında öğrencilerin geliri ile işsizlik kaygısı arasında anlamlı fark olmadığını; Şanlı Kula ve Saraç (2016) ve Tekin (2015) ise çalışmalarında en yüksek kazanç diliminde olan ailelerin çocukları ile en düşük gelire sahip olanların kaygı puanları arasında fark olduğunu, gelir durumu düşük olan öğrencilerin kaygısının daha yüksek olduğunu bildirmektedir. Çelik (2006) işsiz gençlerin aileleri ile yaptığı çalışmada, işsiz gençlerin ekonomik ve sosyal olarak ailelere bağımlı olduklarını, ancak diğer gelir gruplarına kıyasla yoksulluk seviyesindeki ailelerin neredeyse paylaşabilecek hiçbir şeyi olmadığından gençlerin kısa sürede iş bulmak zorunda kaldığını belirtmektedir. Bu bulguyla uyumlu olarak Dursun ve Aytay (2009)'ın çalışması da para kazanmak ve sosyal güvenceye sahip olmak için çalışmak isteyen öğrencilerin, en yüksek kaygı puanlarına sahip olduğunu göstermektedir. Verilen araştırma sonuçları ve beklenenin aksine çalışmamızda en düşük durumluk kaygı puanı geliri giderinden az olan öğrencilere; en yüksek kaygı puanı ise geliri giderini karşılayan öğrencilere aittir. Benzer şekilde istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte geliri giderinden az olan öğrencilerin sürekli kaygı puanı da en düşük ortalamaya sahiptir. Bu sonuç orta gelir düzeyine sahip öğrencilerin yaşam standartlarını sürdürmekle ilgili endişelerinin, geliri giderinden az olan öğrencilerden daha fazla olduğunu düşündürmektedir. Diğer yandan geliri giderinden az olan öğrencilerin mevcut durumda yaşadıkları güçlükler nedeniyle duyarsızlaşma yaşadıkları da düşünülebilir. Bilindiği gibi uzun süren stres ve zorlanmalar bireylerin duyarsızlaşmasına ve içinde bulunduğu duruma

karşı duygusal tepkilerinin azalmasına sebep olmaktadır. Üniversite öğrencileri ile yapılan anksiyete, yaşam doyumu ve tükenmişlik düzeylerinin ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışma sonuçları da bu düşünceleri destekler niteliktedir (Eken ve Ebadi, 2019).

Üniversite öğrencilerinin eğitim ve işsizlik yaşantısına ilişkin düşünceleri ile durumluk ve sürekli kaygı ölçeği puanları karşılaştırıldığında (Tablo 2), öğrencilerin eğitim aldığı bölümden memnun olma, eğitimin yeterliliği, mesleğin kişiliğine uygunluğu ile sürekli kaygı ve durumluk kaygı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Bu bulgunun aksine Tekin (2015)'in çalışmalarında öğrencilerinin eğitim aldıkları bölümü isteyerek seçmelerinin kaygı puanlarını etkilediğini, eğitim aldığı bölümü istemeden seçen öğrencilerin kaygı puanlarının yüksek olduğu bildirilmektedir.

Üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrası iş bulabilme, işsizlikten utanma, iş bulma konusunda aileye karşı sorumluluk hissetme düşünceleri ile sürekli ve durumluk kaygı ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı ile ilgili yapılan bir çalışmada, iş bulabilme umudu olan öğrencilerin işsizlik kaygısının daha düşük olduğu belirlenmiştir (Tekin, 2015). Dursun ve Aytaç (2009) da çalışmalarında üniversite sonrası iş bulma ümidi olan öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanları anlamlı derecede düşük olduğunu bildirmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin işsizlikten utanma, aileye karşı sorumluluk hissetme ile kaygı puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonuç dünyada ve ülkemizde genç işsizliğin oldukça yüksek oranlara ulaşması nedeniyle gençlerin işsizliğin kendilerinden çok ülke koşulları ile ilişkili olduğu (Dursun Aytaç, 2009); Türk toplumunda en önemli sosyal desteğin aile olduğu ve gençlerin ailenin bir üyesi olarak işsizliği bireysel değil ortak bir sorun olarak gördüğü (Çelik, 2006) bulgularını desteklemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

Bu çalışmanın sonuçları üniversite son sınıf öğrencilerinin orta düzeyde kaygı yaşadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanları ile cinsiyet ve yaş arasında anlamlı bir fark bulunmazken, GSF ve BESYO öğrencilerinin sürekli kaygı puanlarının ve düşük gelir grubundaki öğrencilerin durumluk kaygı puanlarının en düşük olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitimden memnun olma, mezun olduğu alanda iş bulabilme düşüncesi, işsizlikten utanma, aileye karşı sorumluluk hissetme ile kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Üniversite gençliğinin bir toplumun geleceği için önemi tartışmasız kabul edilmektedir. Genç erişkin grubunu oluşturan üniversite öğrencileri bir meslek sahibi olarak mezun olmakta ve iş yaşamına katılarak ekonomiye, aile kurarak toplumsal yaşama katılmakta toplumun temel yapısını oluşturmaktadırlar. Ancak iş ve kazanımlarından yoksun olmak, gençlerin sağlıklı bireyler olarak yaşama katılımını engelleyebilmektedir. Bu nedenle öğrenciler henüz mezun olmadan, iş ve işsizlik yaşamının getirdiği güçlüklerle baş etmelerini sağlayacak rehberlik hizmetlerinin sağlanması, stresle baş etme ve atılganlık eğitimlerinin verilmesi; öğrencileri mezuniyet sonrası iş yaşamına hazırlayacak seçmeli derslerin öğretim planlarına eklenmesi ve kariyer günlerinin düzenlenmesinin öğrencilerin hem ruh sağlığını geliştirme, hem de iş yaşamına hazırlanma açısından önemli ve yararlı olduğu düşünülmektedir. Bu konuda yapılacak çalışmalarda öğrencilerin iş yaşantısı ve psikososyal gereksinimlerini daha iyi ortaya koyacak nitel araştırma desenlerinin kullanılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Aksakoğlu, G. (2006), *Sağlıkta Araştırma ve Çözümleme*, İzmir: DEÜ Rektörlük Basımevi; ss:34-35.
2. Akıncı, M. (2016), *Yükseköğretimli Gençliğin İşsizlik Kaygısı ve Çalışma Hayatı Algısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
3. Balkaya, E. (2017), *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Niyeti İlişkisi: TRAI Bölgesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
4. Bato Çizel, R., Güzeller, OC., Mütevellioğlu N. (2011), İşsizliği Psikolojik Sonuçları: Antalya Örneği, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 2(1):26-41.
5. Çelik, K. (2006), Docile and Understandable Unemployed Youth: Unemployment Experience within Family Dynamics, 18.02.2019 tarihinde www.inst.at/trans/16Nr/01_3/celik16.htm adresinden alındı.
6. Dursun, S., Aytaç, S. (2009), Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı, *Uludağ Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1):71-84.
7. Eken, OF., Ebadi H. (2019), Anksiyetenin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisinde Tükenmişliğin Aracı Rolü, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(2):112-126.
8. Engin, E. (2014), Anksiyete Bozuklukları (ed. Olcay Çam, Esra Engin). *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Bakım Sanatı* (s. 278-279) İstanbul: İstanbul Medikal Yayıncılık Hiz. Tic. Ltd. Şti.
9. Erdem, AR. (2013), Bilgi Toplumunda Üniversitenin Değişen Roller ve Görevleri, *Yükseköğretim Dergisi*, 3(2):109-120.
10. Erikli, S., Bayat, B. (2019), Üniversite Mezunu Uzun Süreli Genç İşsizlerin Eğitim ve Çalışma Yaşamı Beklentisi: Ankara Örneği, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(43):297-331.
11. Güney, A. (2009), İşsizlik Nedenleri, Sonuçları ve Mücadele Yöntemleri, *Kamu-İş Dergisi*, 10 (4), 135-159.
12. International Labour Organization (2019), World Employment and Social Outlook: Trends 2019, International Labour Office-Geneva: ILO,2019.
13. Ismail, AN. (2011), Graduates' Characteristics and Unemployment: A Study Among Malaysian Graduates, *International Journal of Business and Social Science*, 2(16):94-102.
14. Kanyılmaz Polat, E., Bacak, B. (2018), İşsizliğin Psikolojik Sonuçları ve İşsizlik Süresi İlişkisi: Çanakkale'de Yükseköğrenim Mezunu İşsizler Üzerinde Bir Araştırma, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 9(2):24-47
15. Karakuş, Ö. (2018), Depression and Hopelessness Levels of University Students According to Their Opinions on Finding Employment or Falling out of Labor Force in Turkey, *Universal Journal of Educational Research*, 6(1):190-194.
16. Kapız, SÖ. (2001), İşin Değişen Anlamı ve Birey Yaşamında Önemi, *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 3(2): syf:66-71.
17. Keser, A. (2004), Çalışma-Birey İlişkisi ve Çalışmanın Bireyin Yaşamında Yeri, *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, (6):228-230.

18. Kıcı, B.(2010), Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Psikolojik Etmenler Açısından Bir İnceleme, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
19. Lundin, A., Lundberg I., Hallsten L.,Ottoson J., Hemmingsson T. (2010), Unemployment and Mortality-A Longitudinal Prospective Study on Selection and Causation in 49321 Swedish Middle-Aged Men, *J Epidemiol Community Health*, 64:22-28.
20. Murat, S., Şahin, L. (2011), Gençlerin İstihdamı/İşsizliği Bakımından Türk Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi, *İstanbul Üniversitesi Çalışma ve Toplum Dergisi*, 3:93-135.
21. Ndyali, L. (2016), Higher Education System and Jobless Graduates in Tanzania, *Journal of Education and Practice*, 7(4):116-121.
22. Nemček, B., Kremeňová I., Fabuš J. (2015), An Analysis of Unemployment due to Number of University Graduates in the Slovak Republic, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174:2395-2400.
23. Omaniye, MBI., Osakinle, EO. (2011), Unemployed Graduates' Mental Health and the Place of Entrepreneurship Education in Achieving Nigeria's Vision 20:2020, *Literacy Information and Computer Education Journal*, 2(3):470-476.
24. Öner, N. (2006), *Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testlerden Örnekler*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
25. Öztürk, O., Uluşahin, A. (2016), *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti.
26. Refrigeri, L., Aleandri G. (2013), Educational Policies and Youth Unemployment, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93:1263-1268.
27. Şanlı Kula, K., Saraç T. (2016), Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33):227-242.
28. Şahin Kutlu, Ş., Çetinbakış M., Kutlu M. (2019), Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama, *Ekev Akademi Dergisi*, 23(78):511-522.
29. Taşğın Ö., Bozgeyikli H., Boğazlıyan EE. (2017), Üniversiteli Gençlerin İşsizlik Kaygıları ile Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişki, *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16):551-567.
30. Tekin Tayfun, AN., Korkmaz, A. (2016), Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17):534-558.
31. Tekin, AN. (2015), *Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Çalışma*, Süleyman Demirel Üniversitesi Çalışma. Süleyman Demirel Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
32. Tunçsiper, B., Bicil, İM., ve Biçen, ÖF. (2012). *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısına İlişkin Tutumları Üzerine Bir Uygulama*, Tek Üçüncü Uluslararası Ekonomi Konferansı, 1-3 Kasım 2012, İzmir.
33. Türkiye İstatistik Kurumu (2016), Gençlerin İşgücü Piyasasına Geçiş Araştırma Sonuçları, II. Çeyrek: Nisan-Haziran, 08.12.2019 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21865> adresinden alındı.
34. Türkiye İstatistik Kurumu (2019), İşgücü İstatistikleri, Ağustos 2019, 08.12.2019 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30692> adresinden alındı.
35. Yazar Aslan, B (2015), Genç İşsizliğe Yönelik Alan Araştırması: Üniversite Öğrencileri Arasında Kaygı ve Umutsuzluk, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 6(2):71-86.
36. Yılmaz, S. (2016), Kaygı (Anksiyete) Bozuklukları, (ed. Nermin Gürhan), *Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemsireliği* (s. 351) Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitapevleri.
37. Yüksek Öğretim Kurumu (2019), Yükseköğretim İstatistikleri, 08.12.2019 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr> adresinden alındı.